

Qayğıkeş ana, vəfalı ömür-gün yoldaşı, böyük alim, əsl müəllim

"Tələbələrə, gənc həkimlərə diqqəti təkcə müəllimlik məharəti yox, həm də analıq qayğısı idi"

Mübariz ALLAHVERDİYEV,

Azərbaycan Tibb Universitetinin rektorunun müaviri, professor, Əməkdar müəllim

sonra onun xəstələri necə müayinə etməyi, göz xəstəliklərinin diaqnostikası və müalicəsilə bağlı təcrübəsi ilə tanış olmaq imkanı əldə edə biləcəksiniz. Adımı ilk dəfə eşitdiyimiz bu dəyərli xanımın bizə göstərdiyi mehribanlıq, səmimiyyəti dərşin ilk anlarındakı həyəcanımızdan doğan gərginliyi tədricən tam unudurdu. Sonrakı gəlişlərdə biz onun cəlbədiçi izahlarına maraqla qulaq asır, hər sözlünü, kəlməsini insana həyat bəxş edən suicimi, havaudumu kimi qəbul edirdik. Biz hələ birinci kursda olanda ATİ-nin Normal anatomiya kafedrasında dosent Bixəxanım Əlizadəyə gördüyümüz müəllim-tələbə münasibətlərinin ilıq çalarlarını Zərifə xanımla Ləzifə xanımın simasında daha dərşin incəliklərlə duyaraq, onlardan özümüzə qarşı sadəcə mehriban bir müəllim münasibətini yox, əsl doğma ana qayğısını hiss edirdik. Zərifə Əliyeva dərşlərimizdə bizə aparatda xəstənin görmə or-

luğun, müəllim-tələbə münasibətlərinin, həkimlik deontologiyasının sirlərini qəlbimizdə dərin izlər qoymuş Zərifə xanım Əliyevadan əxz etmişik və buna görə özümü çox şanslı hesab edirdik.

Yaşxı xatırlayıram, 1966-cı ildə ATİ-nin növbəti məzunlarının buraxılış gecəsi keçirilirdi. İnstitutun tədris işləri üzrə prorektoru Maqşud Əlizadə buraxılış gecəsi ərəfəsində qrup nümayəndələri ilə söhbət apararaq bizi dinlədi. Onların arasından iki nəfərə - mənə və professor Zakir Əliyevə və həmin tədbirdə məzun kimi çıxış etməyi tövsiyə elədi. Mən çıxışında təhsil illərində bizə bilik verən, doğru yol göstərən loğmanlara - sevimli müəllimlərimizə minnətdarlıq hissələrimi ifadə etmişdim. Təbii ki, həmin müəllimlər sırasında ilk olaraq Zərifə xanım və Ləzifə xanım Əliyevaların adlarına istinad edərək tələbələrımız adından onlara və digər pedaqoq həkimlərimizə təşəkkürlərimi bildir-

liy insanlara xeyirli olacaq bir həddə çatdırmayana qədər müdafiə etməyə tələsmirdi. O, yalnız uzun illər tələb edən problemin həllini başa çatdırdıqdan sonra müdafiə etməyə razılıq verirdi. Ona görə də akademik Zərifə Əliyevanın elmi işlərinin dəyərli nəticələri bu gün də aktual olaraq qalmaqdadır. Dəyərli müəllimimiz elmi fəaliyyəti, apardıqı uzunmüddətli uğurlu araşdırmaları, sanballı tədqiqat əsərləri ilə sübut etdi ki, alim böyüklüyü yüksək zəka və ağır zəhmətin vəhdəti hesabına əldə edilir. Zərifə xanım gözəl pedaqoq idi.

Görkəmli ictimai və elm xadimi akademik Zərifə Əliyevanın elmi-tədqiqat işlərinin parlaq nəticələri əsasında qələmə alınan 12 fundamental klassik monoqrafiyasına, çoxsaylı elmi məqalələrinə, digər kitab və tədris vəsaitlərinə hazırda da dünya alimləri tərəfindən geniş miqyasda istinadlar edilməsi, sitatlar gətirilməsi onun alimlik qüdrətinin tükənməzliyinə, elmi nəticələrinin aktuallığının daimiliyinə, müasirliyinə, həmişəyaşarlığına, onun

simasında Azərbaycan oftalmologiya elminin beynəlxalq aləmə inteqrasiyasına dəlalət edir.

Fikrimcə, bu da Azərbaycanın dünyəşöhərlü aliminin xüsusilə də, dərşindən və hərtərəfli tədqiq etdiyi peşə xəstəliklərinin və digər xəstəliklərin təkcə görmə orqanına deyil, bütövlükdə orqanizmdə törətdiyi fəsadların qarşısını vaxtında alınması yollarının elmi istiqamətlərinin, həmçinin əldə olunan elmi nəticələrin bütövlükdə üçün aktual olmasının tutarlı göstəricilərindəndir.

Görkəmli alimin uzun illər təcrübəsinə, onun özünün daxili aləminin bənzərsiz gözəlliklərinin təcəssümünə, həkimlik deontologiyasının incəliklərinə həsr olunmuş "Yüksək əqdədə" kitabı isə bütün həkim və tələbələr, müəllimlərin stolüstü kitabıdır.

Akademik Zərifə Əliyeva insanlarla ünsiyyətində, təlim-tərbiyə ilə bağlı tələbə və müdavimlərdən verdiyi tövsiyələrində, xəstələrə münasibətində nümayiş etdirdiyi həssaslıq və etik norma deontologiyasında hər şey təbii, hər şey göz bəllü kimi təbii, hər şey bəllü buluqlar kimi saf idi. Tələbələrə, gənc həkimlərə diqqəti təkcə müəllimlik məharəti yox, həm də ona xas olan mehriban bir analıq münasibəti, qayğısı idi. Bu səmimi münasibəti görən tələbə və həkimlər, sağlamlığına qovuşan xəstələri qəlbən ona daha da yaxınlaşdırırdı.

Akademik Zərifə Əliyeva zəngin mənəviyyətə sahib əsl ziyalı bir Azərbaycan xanımı, gözəl həkim, qayğıkeş müəllim kimi nəinki onu tanıyan, ünsiyyətdə olan müəllim və tələbələr, eləcə də gözələrinə dünya nuru bəxş etdiyi xəstələri, bütövlükdə Azərbaycan elmi ictimaiyyəti tərəfindən hər zaman xoş xatirələrlə anılan bir şəxsiyyətdir.

- 80 illik həyatının dərşedicilik dövrü boyunca tanıdığım, gördüyüm, yaxın ünsiyyətdə olduğum yüksək mənəviyyətə malik nadir insanlar, çoxsaylı sanballı elmi əsərləri ilə dünyada tanınan məşhur alimlər arasında daim anılan, yad edilən, Əməkdar elm xadimi, akademik Zərifə Əziz qızı Əliyeva xüsusi yer tutur.

Bizlər Zərifə Əliyeva məktəbinin yetimləri kimi özümüzü çox xoşbəxt hesab edirik. Xoşbəxt hesab edirik ona görə ki, hələ gənc yaşlarımızda 60-cı illərdəki tələbəlik dövrümüzə ilk növbədə akademik Zərifə xanım Əliyevanın şəfəqli həkimlik, peşəkar müəllimlik, pedaqoqluq xüsusiyyətlərini, həmçinin onun genetik kodlarından, ailəsinin və mənsub olduğu millətin millilik və xəlşilik tərbiyəsindən gələn yüksək insani keyfiyyətlərini görmüş, mümkün qədər də bu gözəl xüsusiyyətləri əxz edə bilmək imkanına malik olmuşuq.

Zərifə Əliyevanın yaratdığı elmi-pedaqoji və təlim-tərbiyə məktəbi həyat, mənəvi zənginliklərlə dolu insani keyfiyyətlər, elmi və pedaqoji yüksəkliklərin tükənməz, solmaz əlaqələrinin qarşılıqlı vəhdətindən doğan əsl elm və təhsil məbədidir.

Həyat bizi Nəriman Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutu (indiki Azərbaycan Tibb Universiteti) Göz xəstəlikləri kafedrasında o zamankı nomenklatura ilə desək, tibb elmləri namizədi, həkim-oftalmoloq dosent Ləzifə xanım Əliyeva ilə rastlaşdırdı. Ləzifə xanım o vaxtlar mənim qrup nümayəndəsi olduğum qrupumuzun həmin fənn üzrə təcrübə dərşlərini aparırdı. Biz tələbələr ilk gündən onun ünsiyyətinə, gənclərə münasibətinə, göz xəstəliklərinin maraqlı izahına diqqət yetirərək keçilən dərşlərimizin adı praktik gedişini məşğələ çərçivəsindən fərqli yeni elementlərlə zənginləşdirilmiş bir yenilik kimi qəbul edirdik. Dərş keçdi-

Yimiz otaq həcmcə kiçik sahəli olmaqla yanaşı, həm də günün günortası çağxı elektrik lampası ilə işıqlandırılırdı. Lakin Ləzifə xanımın ilk andan göstərdiyi xoş münasibəti tələbələrə otaq amili çatışmazlıqlarını tamam unudurdu. O, söhbət əsnasında dərşin ikinci yarısında bizi geniş və işıqlı otaqlardan birinə aparacağını dedi. Qeyd etdi ki, Elmi Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunun direktoru kafedra müdirinin icazəsi ilə bundan sonra bütün səmestr boyu dərşlərimizin ikinci yarısını Zərifə xanıma məxsus otaqda, onun iştirakı və köməkliliyi ilə keçəcəyik. Biz həmin otağın qarşısında çoxsaylı xəstələr görürdük. Ləzifə xanım bizi otaqda xəstəni müayinə edən ağıxalatlı, üzündən nur yadən onun ünsiyyətinə, gənclərə münasibətinə, göz xəstəliklərinin maraqlı izahına diqqət yetirərək keçilən dərşlərimizin adı praktik gedişini məşğələ çərçivəsindən fərqli yeni elementlərlə zənginləşdirilmiş bir yenilik kimi qəbul edirdik. Dərş keçdi-

qanın anatomik struktur elementlərinə baxmağımıza, ondan sərbəst istifadə etməyimizə imkan yaradır, bu sahəyə marağımızı artırır. Biz tələbələr, eyni zamanda ondan oftalmologiya sahəsi üzrə yeni-yeni məlumatlar, bilgilər əldə edirdik. Ən maraqlı anlarımız isə çoxlu sayda xəstələrin müalicədən sonra Zərifə xanıma yanaşaraq ona necə səmimi-qəlbədən təşəkkür etmələrinin şahidinə çevrilməyimiz olurdu. Sonralar öyrəndik ki, Zərifə xanımla Ləzifə xanım eyni ailənin - görkəmli dövlət və elm xadimi, professor Əziz Əliyevlə Leyla xanımın övladlarıdır. Biz bu iki bacının xasiyyətcə qürurlu və təkminli olmaları, təvazökarlıqları ilə yanaşı, həlim bir istiqanlıqla hədsiz dərşədə bir-birlərinə bənzəmələrinin, dəstək olmalarının şahidiydik.

Zərifə xanım daha çox elmi-tədqiqat işləri ilə məşğul olurdu. Bizlər pedaqoq-

mişdim. İndi də qürur hissələri keçirirəm ki, mənə o zaman bir məzun olaraq dünyanın tibb sahəsi üzrə tanınan alimləri sırasında özünəməxsus rolu və yeri olan, SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının akademik A.İ. Averbax adına mükafatına layiq görölən, dünyəşöhərlü pedaqoqların ön cərgəsində dayanan, Əməkdar elm xadimi, akademik Zərifə Əliyevaya bizlərə göstərdiyi diqqət və qayğıya, bir həkim kimi cəmiyyətdə layiqli yer tutmağımızda əvəzsiz rolu olduğuna görə minnətdarlığımı, səmimi fikirlərimi çatdırmaq müyəsər olmuşdur.

Sonralar mən ATİ-nin Normal anatomiya kafedrasının müəllimi oldum və Zərifə xanımın yaradıcılıq yolunu izləməkdə davam etdim.

Bilirsiniz, Zərifə Əliyeva dissertasiya işlərini daha tez başa çatdırıb müdafiə edə bilirdi, lakin qarşısına qoyduğu elmi yeni-

Bəli, Zərifə xanım Əliyeva Allahın ona bəxş etdiyi ömür pəyini mənalı yaşayaraq zəngin mənəviyyətə sahib əsl ziyalı, böyük alim kimi çoxşəxəli fəaliyyəti ilə ölkəmizdə tibbin inkişafında əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir. Bütün bunların fəvqində isə onun əsl Azərbaycan xanımına xas nəcib keyfiyyətləri durur. O, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin həyat yoldaşı idi və Azərbaycan xalqına ata vəsiyyətini layiqincə yerinə yetirən, Prezident İlham Əliyev kimi güclü lider bəxş edən ANADIR.

Ana-övlad sevgisinin, ana qayğısının ən gözəl parlaq nümunəsini isə bizcə, musiqinin dili ilə elə qızı Sevil xanım Əliyeva bəstələdiyi, ürəkləri rıqqətə gətirən məşhur "Ana" mahnısı ilə çatdırıb:

*Ana, səsin aydın səhər ola,
Ana, qəlbin keşik çəkər bizə.
Yolum üstə uzaq səfər ola,
İşiq dollar nurdan düşən gözə.
Mənim görən gözüm sənsən, ana,
Ömrüm, günüm, özüm sənsən, ana
Laylay dedin ana, laylay dedin mənə,
Həyat verdin mənə, əziz ana.
Laylan hələ yaşar, laylan ellər aşar,
Günəş kimi yana yana, ana...*

Samirə KƏRİMOVA